

הלקח הנשגב בשלום בית משליחותו של אליעזר הקב"ה מזווג איש ואשה עם מדות מנוגדות כדי שיחנכו את צאצאיהם בעבודת המדות

כלומר לא טוב שהאדם יעשה הויה לעצמו למצוא זיווג בבחירתו לבד, אלא "אעשה לו", הקב"ה בעצמו צריך לעשות לו מציאת הזיווג, ומפרש הטעם לכך, "עזר כנגדו", שהרי בזיווג איש ואשה צריך תרתי דסתרי, מצד אחד "עזר" שתעזור לו על ידי שיהיה דמיון ביניהם, ומצד שני "כנגדו" שיהיה ניגוד ביניהם כדי שיוכלו להוליד, ולמצוא דבר סותר כזה אי אפשר רק על ידי הקב"ה.

והנה מה שכתב ה"חתם סופר" לפרש "אותה הוכחת לעבדך ליצחק", כי רבקה המתיקה במדת החסד שבה את הדין של יצחק בבחינת "עזר כנגדו", יש להעיר כי מצינו מקור ברור לדברי ה"חתם סופר" בזוהר הקדוש (פרשת תולדות קלז), כי יצחק אבינו היה בבחינת "דינא קשיא", ואילו רבקה אמנו "חוט של חסד" משוך עליה בבחינת "דינא רפיא", כדי שתוכל להמתיק את הדין הקשה של יצחק, ומוסיף הזוהר: "ואי לא דאיהי רפיא, לא יכיל עלמא למסבל דינא קשיא דיצחק", פירוש, אם לא היתה רבקה ממתיקה את הדין הקשה של יצחק, לא היה העולם יכול לסבול הדין הקשה של יצחק.

ומסיים הזוהר הקדוש: "כגוונא דא קוב"ה מזווג זווגין בעלמא, חד תקיף וחד רפיא, בגין לאתתקנא כלא ויתבסם עלמא". פירוש, באופן זה הקב"ה מזווג זיווגים בעולם, אחד תקיף בבחינת דין קשה ואחד רפה בבחינת דין רפה, כדי לתקן הכל על ידי המתקת הדין בחסד. הרי לנו דברים ברורים שכך דרכו של הקב"ה לזווג שני הפכים, כדי להמתיק הדין של אחד עם החסד של השני, והרי זה בבחינת: "אעשה לו עזר כנגדו".

"אותה הוכחת לעבדך ליצחק" בתורתו של ה"תפארת שלמה"

ועתה בא וראה כי רעיון נשגב זה של ה"חתם סופר" בענין יצחק ורבקה, מתאים להפליא עם דברות קדשו של ה"תפארת שלמה" (פרשת תולדות בפסוק ויהי כאשר כילה יצחק לברך), כי מטעם זה בחר אליעזר ברבקה שהיתה גומלת חסדים להיות אשה ליצחק, כדי שתמתיק במדת החסד שבה

את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע... ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך".

ואילו בזיווגו של אדם לא מסר הקב"ה הבחירה בידי האדם אלא הוא יתברך עצמו קובע את זיווגו, כמו ששינינו בגמרא (סוטה ב.): "ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני". וכן מבואר במדרש (ב"ר סח-ד): "מטרונה שאלה את רבי יוסי בר חלפתא, אמרה לו לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו, אמר לה לששת ימים... אמרה לו מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו, אמר לה הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, בתו של פלוני לפלוני, אשתו של פלוני לפלוני". וצריך ביאור מדוע לא מסר הקב"ה את הבחירה בידי האדם שיבחר את זיווגו, כמו שמסר בידו את הבחירה לקיים כל המצוות.

וביאר על פי יסוד גדול בעניני נישואי איש ואשה, שצריך שיהיה ביניהם שני דברים הפכיים – דמיון וניגוד, כי מצד אחד צריך שיהיו שווים במזג טבעם, כדי שתשרה ביניהם אהבה ואחוה שלום ורעות, אך מצד שני צריך שיהיו מנוגדים במזג טבעם כדי שיוכלו להוליד, כמו שכתבו חכמי הרפואה הקדמונים, שאם המזג של האיש והאשה דומים אי אפשר שיוולדו, כי כדי שתתעבר האשה צריך פועל ומתפעל, ואין המתפעל יכול להתפעל מהדומה לו כי אם ממה שהפוך ממנו, כמו מים קרים שאינם מתפעלים ומתחממים רק מן האש שהיא ההיפוך הגמור, לכן צריך שהאיש והאשה יהיו הפכיים במזגם.

הנה כי כן מטעם זה הקב"ה בעצמו קובע את זיווגו של אדם ולא מסרו בבחירת האדם, כי מאחר שצריך למצוא אשה שיהיו בה שני דברים מנוגדים, מצד אחד טבע ומזג שוה כדי שיוכלו לחיות בשלום, ומצד שני ניגוד ביניהם כדי שתוכל להוליד, ניגוד כזה אי אפשר לאדם למצוא בעצמו, כי אם הקב"ה המכיר את טבעם ומזגם של כל בני האדם.

על פי האמור מפרש ה"יד יוסף" כמין חומר: "ויאמר ה' אלקים לא טוב היות האדם לבדו",

בפרשתנו פרשת חיי שרה דבר בעתו מה טוב להתבונן, על התפלה שהתפלל אליעזר עבד אברהם לפני ה', שיזכה למצוא את הנערה הראויה להיות אשה ליצחק, על ידי שתעמוד במבחן המיוחד של מדת החסד שהציב לה (בראשית כד-יב):

"ויאמר ה' אלקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום, ועשה חסד עם אדוני אברהם, הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יוצאות לשאוב מים, והיה הנערה אשר אומר אליה, הטי נא כדך ואשתה, ואמרה שתה וגם גמליך אשקה, אותה הוכחת לעבדך ליצחק, ובה אדע כי עשית חסד עם אדוני".

וביאר מרן ה"חתם סופר" ב"תורת משה" (פרשתנו ד"ה אותה הוכחת) הטעם שהציב אליעזר לעצמו סימן, כי הנערה אשר תהיה בעלת גמילות חסדים ראויה היא ליצחק, והנה לשון קדשו:

"אותה הוכחת. פירש רש"י, ראויה היא לו שתהא גומלת חסדים. ויש לפרש על פי מה שפירשו המפרשים על פסוק (בראשית ב"ח) אעשה לו עזר כנגדו, שאם האשה היא מתנגדת בטבעה לטבעו של הבעל על ידי זה היא עזרו, כי לא טוב אם שניהם הם וותרנים ופזרנים. והנה אברהם שהיה במדת החסד, היתה שרה ענייה צרה באורחים, יצחק שהיה במדת הדין פחד יצחק, טוב מאד שתהיה אשתו במדת החסד גומלת חסדים טובים, ולכן אמר לעבדך ליצחק".

"עזר כנגדו" שני הפכים דמיון וניגוד

והנה, מה שכתב ה"חתם סופר" בשם מפרשים פירוש הפסוק: "אעשה לו עזר כנגדו", כי העזר הוא במה שהאשה בטבעה מתנגדת לטבעו של הבעל, יתכן שכוונתו למה שכתב הדרשן הגדול רבי יוסף צרפתי זצ"ל בספרו "יד יוסף" (פרשת חיי שרה דרוש ג) לפרש הפסוק (שם): "ויאמר ה' אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו", על פי מה שעמד על המחקר לבאר הטעם שבכל המצוות מסר הקב"ה את הבחירה בידי האדם, כמו שכתוב (דברים ל-טו): "ראה נתתי לפניך היום

חתם סופר: "אעשה לו עזר כנגדו", הקב"ה מזווג לאיש אשה שיש לה מדות מנוגדות למדות של האיש

אברהם אבינו מדתו חסד לכן שרה אשתו מדתה דין ויצחק מדתו דין לכן רבקה אשתו מדתה חסד

רעיון עמוק על מה שמצינו אצל רבי חייא שהיה נוהג להביא מתנות לאשתו שציערה אותו תמיד

ביאור תשובתו של רבי חייא על המתנות לאשתו: "דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא"

גרמה לו צער קנה לה מתנות בכל הזדמנות, כדי להביע בכך את הכרת טובתו כפי שאמר: "דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא".

ויש להביא ראיה ברורה שצריך להכיר טובה למי שהטיב עמנו אפילו אם הרע לנו גם כן, ממה שכתוב (דברים כג-ח): "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו". ופירש רש"י: "אף על פי שזרקו זכורכם ליאור. מה טעם, שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק". הרי לנו דברים ברורים ונוראים עד היכן מגיעה המדה של הכרת הטוב, כי על אף שהמצרים זרקו את ילדי ישראל ליאור, עם כל זאת צריך להכיר להם טובה שהיו לנו אכסניא, הנה כי כן מזה למד רבי חייא שצריך להכיר טובה לאשה גם כשהיא מצערת אותו.

"האדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע"

אולם נראה לפי עניות דעתי לבאר ביתר שאת חכמתו העמוקה של רבי חייא, שקנה מתנות לאשתו בכל הזדמנות אף שנהגה לצער אותו, על פי יסוד גדול בעבודת ה' שהנחיל לנו הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע ב"צעטיל קטן" (סעיף טז):

"האדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע. לכן יזרז את עצמו לתקן מדותיו בשנת י"ח דוקא כמו שאבאר, כגון מי שנולד בטבע של עקשנות, ישבר את טבעו מ' יום רצופים, לעשות כל דבר להיפך ממה שיעלה במחשבתו, וכן מי שבטבע עצל ירגיל את עצמו מ' יום רצופים לעשות כל דבר בזריזות".

והנה מצינו מקור נאמן לדברי הרבי ר' אלימלך זי"ע בדברי מייסד תורת החסידות הבעל שם טוב הקדוש זי"ע בשם רבינו סעדיה גאון, כפי שהביא בספר "בעל שם טוב" (פרשת בראשית אות עו) בשם תלמידו הנאמן בעל "תולדות יעקב יוסף" בספר "צפנת פענח": "שמעתי ממורי זלה"ה בשם רבינו סעדיה גאון, כי עיקר בריאת האדם בעולם הזה, לשבר מדות רעות שלו הטבעיות".

פירוש זה מובא גם בשם הרה"ק רבי צבי מליסקא זי"ע בעל "אך פרי תבואה", שהוסיף לפרש בזה מה שעשתה רבקה כדי להמתיק את הדינים של יצחק: "ותקח הצעיף ותתכס" - צעיף נוסטריקון ע"מך ישראל צ'ריכים פ'רנסה, שהמליצה בכך על ישראל שהם טרודים להביא פרנסה, ובכך "ותתכס" - כיסתה על כל הפשעים, כמבואר בגמרא (עירובין מא:) כי גלויות ועניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו.

מנהגו של רבי חייא להביא מתנות לאשתו שציערה אותו

רחש לבי דבר טוב לבאר את היסוד הגדול שלמדנו מתורתו של ה"חתם סופר" שמקורו בזוהר הקדוש הנ"ל, שהקב"ה בחר בכוונה תחילה לברוא לאדם אשה שתתנגד במדתה למדת בעלה, ועל כך אמר הקב"ה בבריאת האשה: "אעשה לו עזר כנגדו", על פי מה שמצינו ענין נפלא מאד בעבודת המדות של רבי חייא כלפי אשתו, אשר ראוי לכל בעל בישראל ללמוד ולשנן מאמר נפלא זה, וכך שנינו בגמרא (יבמות סג.):

"רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו [אשתו היתה מצערת אותו תמיד], כי הוה משכח מידי, צייר ליה בסודריה ומיייתי ניהלה [כשמצא איזה חפץ שראוי לה, היה צורך אותו בסודרו ומביאו אליה במתנה]. אמר ליה רב, והא קא מצערא ליה למר [הרי היא מצערת אותך, למה אתה מביא לה מתנות], אמר ליה, דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מן החטא". ופירש רש"י: "מן החטא, הרהור עבירה".

והנה בדרך הפשט יש לומר כי רבי חייא בתשובתו לרב, התכוון ללמדנו בכך לקח חשוב על מדת הכרת הטובה, כי המושג של הכרת הטובה אינו רק כאשר המטיב לא הרע לנו כלל, אלא אפילו אם מישוהו הרע לנו אך הטיב לנו גם כן, החובה מוטלת עלינו להביע את הכרת טובתנו על הטוב שעשה למעננו. לכן גם כאשר אשתו של רבי חייא

את מדת הדין של יצחק, שלא רצה מתחילה למסור את הברכות ליעקב כי אם לעשו, עד שבאה רבקה ופקדה על יעקב להיכנס אל אביו ולקבל את הברכות בערמה, והנה הדברים בלשון קדשו:

"צריך להתבונן בכוונת יצחק אבינו, שלא היה רצונו תיכף לברך את יעקב רק את עשו. אך הענין, שיצחק היה מיוחד לברך את יעקב בברכת עולם הזה, כי היה ירא לכל יזוח דעתו (דברים לב-טו) וישמן ישורון ויבעט על ידי תאוות העולם הזה, לולי רבקה אמנו שהשכילה בחכמה ונדעת להבין, כי גם טובת עולם הזה מסייע לאדם לעבוד הבורא בהרחבת הדעת. וזה שכתוב בפרשת חיי שרה, והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך וגו' אותה הוכחת לעבדך ליצחק, פירוש, תהיה הוכחה והתנגדות למדתו של יצחק בחינת הפחד, רק לעורר רחמים וחסדים והשפעות טובות".

רעיון זה מבואר גם בדברי כ"ק מרן השר שלום מבעלזא זי"ע, אשר דיבר בקדשו לפרש הפסוק בפרשתנו (כד-טד): "ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותיפול מעל הגמל, ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתנו, ויאמר העבד הוא אדוני ותקח הצעיף ותתכס". ובהשקפה הראשונה יש לתמוה, וכי דרכה של אשה כרבקה הצדקת לשאול על אדם ההולך בשדה מי הוא זה.

ותירץ על פי הידוע כי מדתו של יצחק היא גבורה בבחינת פחד יצחק, והיה מוכרח להמתין עם זיווגו עד שנולדה רבקה, כדי שתמתיק במדת החסד שבה את מדת הגבורה שלו, לכן אליעזר עבד אברהם שהבין זאת עשה לעצמו סימן, לדעת אם היא האשה הראויה ליצחק על ידי שיש בה מדה של גמילות חסדים.

והנה כראות רבקה את יצחק השיגה שמדתו היא גבורה, "ותיפול מעל הגמל", כי נתמלאה פחד שמא תתגבר מדת הגבורה שלו על מדת החסד שבה, לכן שאלה: "מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתנו", כלומר מי האיש הזה שיש לו מדת גבורה כזאת, שהוא הולך לקראתי להתנגד למדת החסד שלי. "ויאמר העבד הוא אדוני", הוא האדון על מדת גבורה שבחר לעבוד בה את השי"ת.

לכן כדי להמתיק מדת הדין שבו, "ותקח הצעיף ותתכס" - הצעיף בגימטריא רנ"ה, שהתפללה לה' כי כאשר יהיו ישראל בגלות, ימתיקו את הדין על ידי שישפכו את רינתם לפני הקב"ה, כמבואר בגמרא (סוכה ד'): "למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר [בראשית כה-כא]: "ויעתר יצחק לה'", לומר לך, מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות".

המחנכים אותו, הרי הוא נכלל במה שכתוב (דברים כא-יח): "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שומע בקול אביו ובקול אמו".

אך מכל המבואר לנו למדים, כי "תיקון המדות" הוא בראש הרשימה שההורים צריכים לחנך את צאצאיהם, שהרי בלי מדות טובות אין שום תועלת בחינוך הילדים לתורה ולמצוות, מאחר שלא יוכלו לקיים המצוות בפועל, ומזה נשכיל להבין כמה חשוב הוא שההורים עצמם יתקנו את מדותיהם הרעות, כי אם הם עצמם לא יתקנו את מדותיהם הרעות, איך יחנכו את צאצאיהם לתיקון המדות, והרי על כך ניתן להמליץ מליצת הגמרא (נדה סב): "רבי לא שנה רבי חייא מנא ליה".

ומה מאד יומתק לבאר בזה מה שלמדנו מדברות קדשו של הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק ב"צעטיל קטן" הנ"ל: "האדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע, לכן יזרו את עצמו לתקן מדותיו בשנת י"ח דוקא". וצריך ביאור למה דוקא בשנת י"ח. אך לפי האמור יש לפרש כוונתו על פי מה ששינוי (אבות פ"ה מכ"א): "בן שמונה עשרה לחופה". והנה תכלית הנישואין היא להוליד צאצאים ולחנכם בדרך התורה: "לכן יזרו את עצמו לתקן מדותיו בשנת י"ח דוקא", כדי שיכנס לחופה עם תיקון המדות, ועל ידי זה יוכל לחנך גם את צאצאיו בתיקון המדות.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מה עמקו מחשבות ה', שברא את האשה עם תכונות מנוגדות לבעלה בבחינת "עזר כנגדו", כי התועלת בזה היא שהאיש והאשה יתגברו על ניגוד המדות שביניהם, על ידי שימצאו את הדרך לעשות שלום בין ניגוד המדות, וכל אחד מהם יעביר על מדותיו לוותר אחד לשני, ועל ידי זה יהיו דוגמה חיה לצאצאיהם, שילמדו מהם איך להתגבר על המדות המנוגדות הטבעיות בהם.

ויש לומר כי זהו שאמר הקב"ה בבריאת האשה: "לא טוב היות האדם לבדו", כלומר לא טוב שיהיה האדם לבדו עם המדות הטבעיות בו, שהרי אז לא יוכל להיות דוגמה חיה לצאצאיו לחנכם בעבודת המדות, לכן העצה על כך היא, "אעשה לו עזר כנגדו", אעשה לו אשה שגם בהיותה "עזר" לבעלה תהיה "כנגדו" עם תכונות מנוגדות, ועל ידי זה יצטרכו להתגבר על הניגודים שביניהם ולהיות דוגמה חיה לצאצאיהם שילמדו מהם.

"דיינו שמגדלות בנינו" בתיקון המדות

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, להתבונן לפי זה בהתפעלות על מדרגתו הגדולה

הקב"ה ברא את האיש והאשה עם מדות מנוגדות כדי שישלימו ביניהם ויהיו בכך דוגמה חיה לצאצאיהם

רבי חייא הביא מתנות לאשתו שציערה אותו כהכרת טובה על מה שהתעלה בזיכוך המדות בזכותה

הצאצאים שיש להם התכונות המנוגדות של האב והאם עלולים בקלות להתבלבל בכל דרכי החיים

כאשר ההורים עושים שלום בין התכונות המנוגדות הם מלמדים גם את צאצאיהם להשלים בין התכונות המנוגדות

אך מצד שני יש באדם "נפש השפלה" המתלבשת בדם האדם, כדי להחיות את כל רמ"ח איברי הגוף וש"ה גידיו, כמו שכתוב (דברים יב-ג): "כי הדם הוא הנפש", והיא הנקראת בספרי חסידות "נפש הבהמית", מאחר שהיא נמשכת לכל הבלי עולם הזה כבהמה, ועליה אמר החכם מכל אדם בחכמתו (קהלת ג-ט): "ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל".

והנה הנפש השכלית אף שהיא כולה טוב, עם כל זאת אינה יכולה לקיים מצוות ה' בפועל, כי אם על ידי נפש השפלה המתלבשת בדם להחיות את כל איברי הגוף, לכן עבודת האדם בעולם הזה היא להגביר "הנפש השכלית" הנמשכת לטוב על "הנפש השפלה" הנמשכת לרע, ולכפות עליה לקיים מצוות ה' במעשה.

לפי זה מבאר רבינו חיים וויטאל, כי אם האדם לא יתקן את המדות הרעות שלו המוטבעות בנפש השפלה, כי אז לא תוכל הנפש השכלית להוציא מן הכח אל הפועל את רצונה לעבוד את ה', כי העצלות והגאווה והתאוה של הנפש השפלה, תעמוד בדרכה ולא תרצה לעשות את כל המעשים הטובים, נמצא כי המדות הן שורש לקיום כל המצוות.

הנה כי כן נשכיל להבין כי מטעם זה לא נברא האדם בעולם הזה אלא לשבר את המדות הרעות שלו, שהרי בלי תיקון המדות הטבעיות בנפש הבהמית, אין שום תועלת בכל מצוות התורה, כי הנפש השכלית שהיא הנשמה חלק אלוך ממעל, לא תוכל לקיים שום מצוה בפועל ממש על ידי הנפש השפלה.

"שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן"

והנה מודעת זאת בכל הארץ, כי החובה מוטלת על האב והאם לחנך את צאצאיהם שילכו בדרך התורה והיראה המסורה מדור לדור, כמו שכתוב (משלי א-ח): "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן". ומי שאינו שומע בקול אביו ובקול אמו

וכן כתב מאורו של עולם הגר"א מוויילנא זי"ע בפירושו על משלי (משלי ד-יד) דברים ברורים וחרifiים: "כי מה שהאדם חי, הוא כדי לשבור מה שלא שבר עד הנה אותו המדה, לכן צריך תמיד להתחזק, ואם לא יתחזק למה לו חיים". וכן כתב עוד דברים כדברונות (שם ו-ז):

"יש שני מיני מדות, א' אותן הנולדים לו טבע, ב' אותן שהרגיל את עצמו והן טבע שני. והמדות נקראים בגדים כמו שאמרו חז"ל (יומא כג): על הכתוב ויקרא ו-ג), ולבש הכהן מדו בד, מדו כמדתו. וזה שאמרו חז"ל (שבת קיד), איזהו תלמיד חכם, המקפיד על חלוקו להפכו, והיינו להרגיל המדות ולהעמידן לפי התורה, ושיהיו דרכו וטבעו ממש אף שהיה טבעו הפוך".

מדות טובות הן יסוד לכל מצוות התורה

ויש לבאר הטעם מדוע חשובה העבודה של שבירת המדות, עד כדי כך שעיקר בריאת האדם בעולם הזה הוא לשבור את מדות הרעות שלו, על פי מה שביאר רבינו חיים וויטאל ב"שערי קדושה" (חלק א שער ב) מתורתו של רבו האריז"ל, הטעם שלא נזכרה בתורה בין כל המצוות העבודה של תיקון המדות, שלא לכעוס ושלא להתגאות, אשר לפי דברי חכמינו ז"ל הנכשל בהן הרי הוא כעובד עבודה זרה, כי תיקון המדות הוא שורש והכנה שיוכל לקיים כל מצוות התורה, כי אם יש לאדם מדות רעות אי אפשר שיקיים המצוות.

והענין הוא כי כל אדם מורכב משתי נפשות המתנגדות זו לזו, מצד אחד יש בו "נפש השכלית" שהיא הנשמה שבמוח שנפח הקב"ה באדם, כמו שכתוב (בראשית ב-ז): "ויפח באפיו נשמת חיים", ובהיותה חלק אלוך ממעל הרי היא כולה טובה, וכל שאיפתה היא לקיים את כל התורה ולעבוד את ה', ועל כך תיקנו לומר בברכת השחר: "אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה בי".

מדברי ה"חתם סופר" פירוש הכתוב: "אעשה לו עזר כנגדו", שהקב"ה עשה את האשה עם מדות המנוגדות למדות של בעלה, כדי שיעבדו על תיקון המדות שלהם, ובכך יוכלו להיות דוגמא לצאצאיהם שגם הם יעבדו על תיקון המדות.

והנה כאשר נתבונן בזה נשכיל להבין נקודה עמוקה, כמה חשובה היא עבודת תיקון המדות של ההורים, כי מאחר שהאב והאם נעשו לבשר אחד בצאצאיהם, נמצא כי הצאצאים יש להם את התכונות המנוגדות של האב והאם גם יחד, והנה ניגוד זה גורם להם קושי גדול להצליח בחיים, כי בכל פעם שיצטרכו להחליט כדת מה לעשות יתבלבלו מאד, ויתקיים אצלם בדרך מליצה מה ששינוי במשנה (ב"מ ב): "שנים אוחזין בטלית, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי", כי לא יוכלו להחליט אם להתנהג לפי התכונה שירשו מן האב, או לפי התכונה המנוגדת שירשו מן האם, ועל כך כבר רמז דוד המלך באומרו (תהלים לח-ד): "אין שלום בעצמי מפני חטאתי".

לכן העצה על כך היא, שיקדימו ההורים לעבוד על תיקון המדות שלהם לעשות שלום בין כל התכונות המנוגדות שביניהם, ועל ידי זה ילמדו מהם גם צאצאיהם לעשות שלום בין התכונות המנוגדות שרכשו מן ההורים, ויצליחו בכל מעשיהם הן בגשמיות והן ברוחניות לעבוד את ה' עם התכונות המנוגדות שרכשו מן ההורים, ועל כך שנינו במשנה האחרונה בתורה שבעל פה (סוף מסכת עוקצין): "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט-יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

מעשה יאירו עינינו להבין פירוש הכתוב: "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו", אין הכוונה שיעזוב אותם בפועל ממש, אלא יעזוב את המדות שרכש מאביו ואמו שהיה רגיל בהן לפני שנשא את אשתו, "ודבק באשתו", לעבוד בתיקון המדות איך להתחבר ולהשלים עם המדות שלה המנוגדות למדות שלו.

ומפרש הכתוב הטעם שצריך לעשות כן, "והיו לבשר אחד", שהרי עתידים הם להיות בשר אחד בצאצאיהם שיולידו, נמצא שתהיינה להם התכונות המנוגדות של האב והאם, לכן צריך האב לעזוב את התכונות שרכש מאביו ואמו, כדי להשלים ולהתחבר עם התכונות המנוגדות של אשתו, ועל ידי זה יצליחו גם הבנים להשלים בין התכונות המנוגדות שבהם, ולהשתמש בשתי התכונות גם יחד בהליכות עולם ובעבודת ה'.

חיבה, כי הסודר מיוחד לחכמים ללובשו לכבוד התורה, כי לכן נקרא סודרא דרבנן, וכן בגמרא אמרו מאי סודרא סוד ה' ליראי, והראה לה בזה שהיא חולקת עמו בעסק התורה, ולכן הסודר שמיוחד לעמלי תורה עושה בו תשמיש לצרכה".

אך לפי האמור כי רבי חייא החזיק לה טובה: "דיינו שמגדלות בנינו", על שגרמה לו לתקן את מדותיו, ובכך היא מגדלת את הבנים בתיקון המדות, יש לומר הטעם שעטף רבי חייא את המתנות לאשתו בסודרו, על פי מה שביאר המהרש"א (שבת עז): מה שדרשו שם: "סודרא, סוד ה' ליראי. בגדי אדם מרמזים על מדותיו של אדם, כמו שכתוב (קהלת ט-ח) בכל עת יהיו בגדיך לבנים, ובמעלות המדות היא היראה, על כן שם הסודר המורה על זה הוא מיוחד ליראי ה'". ולפי המבואר הרי זה מתאים להפליא על עבודת תיקון המדות שגרמה לו אשתו.

תיקון המדות של ההורים הוא תיקון נפלא לצאצאים

והנה כאשר אנו עוסקים בצורך הגדול של ההורים לתקן מדותיהם, כדי שיוכלו להיות דוגמא חיה לחנך את צאצאיהם בתיקון המדות שלהם, דבר בעתו מה טוב להעלות על שלחן מלכים מה שדרשונו בשמחת נישואין, לבאר בזה פירוש הכתוב (בראשית ב-ד): "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד". ופירש רש"י: "והיו לבשר אחד, הולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד".

ובהשקפה הראשונה יש לתמוה על מה שכתוב: "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו", שהרי האיש חייב במצות כיבוד אב ואם גם אחרי שנשא אשה, אם כן במה מתבטא שהוא צריך לעזוב את אביו ואת אמו. ואם נאמר שהכוונה בזה שהוא צריך לעזוב את ביתם, הן אמת כי לתועלת שלום בית טוב שידורו בדירה נפרדת, אולם מעולם לא מצינו בשום מקום הלכה כזו, שהאיש צריך לעזוב את בית אביו ואמו כדי לדור עם אשתו. עוד צריך ביאור לשם מה הודיע לנו הכתוב הטעם שיעזוב איש את אביו ואת אמו: "ודבק באשתו והיו לבשר אחד", שהיה להם ילדים אשר בהם נעשה בשרם אחד.

ונראה לבאר כי התורה מלמדת אותנו בזה רעיון עמוק על נישואי איש ואשה, מהו שורש ההצלחה לחנך את צאצאיהם בדרכי החיים בגשמיות וברוחניות, על פי מה שכבר למדנו

של רבי חייא, כי על אף שאשתו ציערה אותו תמיד, עם כל זאת בכל פעם שראה איזה חפץ הראוי לה הביאו אליה במתנה, כי בגודל השגתו השכיל להבין שהקב"ה סיבב שתהיה לו אשה קשה כזאת, כדי שיעבוד על תיקון המדות ויעביר על מדותיו שלא לכעוס עליה, ועל ידי זה ילמדו בניו ממנו דרך בעבודת ה' בתיקון המדות.

על פי האמור נשכיל להבין תשובתו העמוקה של רבי חייא לרב, שהתפלא על מה שהוא קונה מתנות לאשתו המצערת אותו: "דיינו שמגדלות בנינו", ולפי האמור התכוון בכך, כי דוקא משום שהיא מצערת אותו הוא קונה לה מתנות, שהרי בזכות הצער הזה הוא מתעלה בזיוכו המדות, אשר יש בזה חינוך נפלא לגדל את בניו שילמדו להעביר על מדותיהם, נמצא לפי זה כי מן השמים נשלחה לצער אותו, כדי לגדל את בניו לתיקון המדות, ועל כך הכיר לה טובה וקנה לה מתנות.

בדרך זו יש לפרש גם מה שהוסיף רבי חייא במעלות אשתו: "ומצילות אותנו מן החטא", כי מלבד הפשט הפשוט שמצילה אותו מהרהור עבירה, הכוונה בזה עוד כי על ידי שגורמת לו להעביר על מדותיו הרי הוא זוכה לכפרת עוונות, כמבואר בגמרא (ר"ה יז): "אמר רבא כל המעביר על מדותיו, מעבירין לו על כל פשעיו".

ועתה בא וראה כי על פי האמור יפתח לנו פתח להבין כמה גדולים מעשי רבי חייא, שאפילו באופן שבחר להביא את המתנות לאשתו היתה לו כוונה עמוקה, כי לפי מה שלמדנו בגמרא הני"ל: "כי הוה משכח מידי, צייר ליה בסודריה ומייתי ניהלה", פירוש, כשמצא איזה חפץ שראוי לה, היה צורך אותו בסודר שלו שהוא מין מטפחת שהיה לבוש בו ומביאו אליה במתנה. וצריך ביאור לשם מה סיפרו לנו חכמינו ז"ל שהיה עוטף את המתנה בסודר שלו.

וכתב על זה הגה"ק בעל "בן איש חי" בפירושו "בן יהוידע" על אגדות הש"ס (שם) טעם נפלא, על פי מה שדרשו בגמרא (שבת עז): הטעם שמכנים את הלבוש שתלמידי חכמים נהגו לכסות בו את ראשם: "סודרא", שהוא על שם הכתוב (תהלים כה-ד): "סוד ה' ליראי". ופירש רש"י: "דרך תלמידי חכמים לעטוף סודר". לפי זה הוא מבאר בלשון קדשו:

"נראה לי בסייעתא דשמיא הא דצייר ליה בסודריה, ולא במטפחת או בגד אחר, להראות לה

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com